

Bakgrunnsnotat til dagsseminar De norske yrkesutdanningene frem mot og etter 2035

Hvilke valg må tas for å styrke og videreutvikle yrkesfagene frem mot og etter 2035? Trenger vi en nasjonal strategi for å fremme praksisbasert og arbeidslivsnær kompetanseutvikling i Norge?

SRY, i samarbeid med Cedefop, inviterer til et dagsseminar 1. november hvor temaet er de norske yrkesfagernes fremtid. Hensikten er å reflektere over hvilken retning yrkesfagene kan ta i de nærmeste (ti-)årene og de praktiske og politiske konsekvensene som følger av ulike valg. Med støtte i Cedefops [fremtidsbilder \(scenarier\)](#) for utviklingen av europeiske yrkesfag (Cedefop 2019) inviteres nøkkelaktører i ulike roller til en idé-dugnad om norske yrkesfags fremtid.

Yrkesutdanninger i endring

Yrkesutdanning, i Norge og resten av Europa, handler ikke kun om å forberede 16-20 åringer til praktiske yrker i håndverk, industri og tjenesteyting. I økende grad snakker vi også om læringsløp for voksne med fokus på kompetanseheving på alle nivåer, fra det grunnleggende til det mest avanserte. Cedefops forskning peker mot behov for å diskutere til dels dramatiske omlegginger av yrkesfagene hvor innhold så vel som organisasjon må videreutvikles og omformes. Konsekvensene av en slik omlegging og videreutvikling er store, blant annet:

- **Innholdsmessig**
Hvordan videreutvikler vi læreplaner som ikke retter seg mot grunnopplæringene alene? Som favner en økende andel voksne? Som dekker behovet for den mest avanserte, praksisbaserte kompetansen?
- **Institusjonelt**
Hvordan gjør vi yrkesutdanningssektoren i stand til å møte nye brukere og behov? Er dagens institusjonsstruktur tilstrekkelig og egnet for å møte utfordringene fremover?
- **Samarbeidsmessig**
Hvordan kan vi ytterligere styrke involveringen av arbeidslivet i yrkesutdanningene? Er dagens trepartssamarbeid tilstrekkelig for å sikre kvalitet og relevans i et endret og utvidet yrkesutdanningsfelt?

Fremtidsbilder

I prosjektene [The Changing Nature and Role of VET](#) og [The Future of VET](#) har Cedefop sett på hvordan europeiske yrkesfag har utviklet og endret seg de siste 30 årene. Med utgangspunkt i det omfattende materialet som er samlet inn siden starten på dette arbeidet i 2015, er det utviklet et sett av fremtidsbilder som tydeliggjør alternative og mulige utviklingstrekk fremover, og de mulighetene og utfordringene de medfører.

Seminardeltakerne utfordres til å betrakte det norske yrkesutdanningssystemet, og de valgene det står overfor, i lys av disse fremtidsbildene. En viktig hensikt er å se på eksisterende institusjoner og fremgangsmåter med friskt blikk og med andre vinklinger enn de vi vanligvis anvender. Slik sett kan seminaret inspirere til konstruktiv debatt om fremtidens norske yrkesutdanninger.

Yrkesfagenes dilemmaer

Cedefops forskning tyder på at europeiske yrkesfag utvikler seg i forhold til to sentrale dimensjoner. For det første ser vi en spenning mellom land som utvikler et distinkt og avgrenset yrkesutdanningsystem og land som ser nytten av institusjonelt mangfold og differensiering. Spørsmålet er om yrkesfagene skal rendyrkes i et atskilt system eller om ansvaret for praksisbasert, arbeidslivsnær og livslang kompetanseheving må deles mellom ulike deler av utdannings og opplæringsystemet? For det andre ser vi en spenning mellom land som ønsker en større vektlegging av teoretiske og akademisk innhold og land som understreker verdien av praksisbasert læring. Spenningen mellom akademisk og yrkesfaglig «drift» sees av mange på som avgjørende for yrkesfagene fremtidige innhold og profil. Yrkesfagenes (mangfoldige) utvikling i Europa kan til en viss grad betraktes ut fra disse dilemmaene og spenningsfeltene. Deltakerne i seminaret må avgjøre om denne tilnærmingen er relevant for Norge, og hva den eventuelt kan si oss om mulig fremtidige valg og deres konsekvenser.

Den norske konteksten

I Norge har yrkesfagenes posisjon og anseelse økt de siste årene. Flere unge ønsker å ta yrkesfag og flere fullfører opplæringen de har startet på. Denne positive trenden støttes opp av en rekke initiativ som tar sikte på å styrke sektoren. Kompetansereformen (Lære hele livet); Fullføringsreformen (Med åpne dører til verden og fremtiden); Fagskolereformen; den nye tilbudsstrukturen; og prosessen knyttet til fagfornyelsen ⁽ⁱ⁾, illustrerer alle hvordan yrkesfagene inngår i en kontinuerlig endringsprosess. I Hurdalsplattformen foreslås videre en rekke tiltak for å styrke yrkesfagene og høyere yrkesfaglig utdanning, samtidig som arbeidslivets kompetansebehov skal imøtekommes med tiltak som utvikles i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Det kan imidlertid reises spørsmål ved om dagens politikk er for bundet opp i fortidens løsninger debatten om etter og videreutdanning og om høyere yrkesrettet utdanning og opplæring kan tyde på at vi trenger [å tenke gjennom hva vi mener med yrkesfag](#), både hva angår innhold, struktur og styring. Hensikten med dagsseminaret 1. november er å sette disse spørsmålene på spissen.

Arrangementet gjennomføres på norsk, og ved fysisk tilstedeværelse for å legge til rette for de gode diskusjonene!

ⁱ Hva angår fagfornyelse i Norge, se evalueringsrapport (2022) fra NIFU:

<https://www.nifu.no/publications/2016000/>

Hva angår fagfornyelse og utvikling i Europe, se cedefop (2022):

https://www.cedefop.europa.eu/files/5583_en.pdf